

apertum ex L. Si & me, & Titium 32. ff. de rebus creditis, si certum petetur. ubi dicitur: Quia pecunia mea (id est, mihi debita; nam sermo est de illa, quam debitor meus mihi debitam tibi dedit) ad te pervenit, cum mihi à te reddi bonum, & equum est; quia scilicet, ut exponit Sanchez loc. cit. sic ex re mihi debita locupletior factus es. Rursus L. 15. ff. de condit. indebiti. dicitur. Indebiti soluti conditio naturalis est, & ideo etiam, quod rei soluta accessit, venit in conditionem, ut puta parvus, qui ex ancilla natus sit, vel quod aliturione accessit: imò & fructus, quos is, cui solutum est, bona fide percepit, in conditionem veniunt. & L. 26. §. 12. ff. eod. tit. dicitur: Ut pura fundum indebitum dedi, & fructus condico.

Certe hic sermo est de fructibus perceptis, ut ex L. 15. & etiam ex 26. patet; alias enim pendentes, cum essent pars fundi, non condicerentur quasi seorsim. Sed & leges hæc indefinitè loquuntur de fructibus extantibus, & non extantibus, & Glossa in Leg. 15. modo citatam, ait, eos fructus condici, per quos locupletior est... locupletior est autem, si tantum de suo erat erogaturus: quæ utique debent intelligi de fructibus tantum æquivalenter extantibus: quin etiam ipsè Dominus Glettle, quamvis adversarius non negat, in hoc casu fructus æquivalenter extantes esse reddendos: sed respondet, accipientem indebitum censeri promittere, quod rem, & accessiones ejus velit restituere. At unde probat, talem magis censendum esse, istud promittere, quam alium bonæ fidei possessorem? & quare non etiam negotiorum aliquod eodem modo agitur, implicite, vel æquivalenter, inter hunc, & dominum, quam inter illum, & solventem?

65. s. Addi hic etiam potest textus ex L. 15. ff. de rei vindicatione. §. 1. ubi sic habetur: Si quis rem ex necessitate distraxit, fortassis huic officio iudicis succurratur, ut pretium duntaxat debeat restituere; nam etsi fructus perceptos distraxit, ne corrumpantur, aque non amplius, quam pretium præstabit: ergo bonæ fidei possessor, qui fructus perceptos ex necessitate, vel ne corrumpantur distraxit, debet pretium ex ijs redactum restituere, scilicet, quantum ex ijs factus est ditior. Scio, Dominum Glettle respondere, agi ibi de eo, qui distraxit post litem contestationem: sed hoc arbitrario dictum est sine ulla probatione; nam lex de hoc mentionem nullam facit. Insuper ibi mentio fit §. 2. agri perit, & militibus assignati: difficulter autem capitur, agrum primum lite contestata esse divisum. Quod autem titulus sit de rei vindicatione, etiam nil probat contrarios; quia lex Certum, qua tamen maxime nituntur adversarii, etiam est sub eodem titulo, nempe Cod. de rei vindicatione. Hi, & plures alij textus, qui possent adduci, licet directè conclusionem nostram non evidentè convincant, tamen ad minimum certè ostendunt,

responsa adversariorum dubia esse, nec certò nostras oppositiones solvi posse. Videamus jam, an non argumentis adversis possumus dare ad minimum æquè bonas solutiones, ac illi nostris; si enim hoc poterimus, jus naturale certum non debet dubiæ juris positivi decisioni cedere.

## ARTICULUS IX.

### Solvuntur Objectiones.

606. **O**B. 1. contra 3. conclusionem L. Bonæ fidei. 48. ff. de acquirendo, vel amittendo rerum dominio. dicitur: Bonæ fidei emptor non dubiè percipiendo fructus etiam ex aliena re suos interim facit, non tantum eos, qui diligentia, & opera ejus pervenerunt, sed omnes; quia, quod ad fructus attinet, loco domini pene est: ergo non tenetur ad restitutionem. Confir. 1. L. Qui sit. 25. ff. de usuris, & fructibus. §. 1. sic dicitur: Bonæ fidei possessor in percipiendis fructibus idem juris habet, quod dominus prædiorum tributum est: sed hi non tenentur ad restitutionem fructuum: ergo nec ille. Confir. 2. L. 28. eodem tit. dicitur de fructibus: Pleno jure sunt bonæ fidei possessoris, & fructuarij: ergo. Confir. 3. L. Sequitur. 4. ff. de usuris, & usucap. §. 19. dicitur, lanam ovium furtivarum non debere à bonæ fidei emptore illarum ovium usucapi, sed statim ejus esse: ergo.

Resp. huic legi, & alijs similibus, opponitur ab omnibus, etiam Juristis, alia lex apertissima Cod. de rei vindicatione, scilicet L. 22. Certum est, mala fidei possessores omnes fructus solere cum ipsa re præstare: bonæ fidei vero extantes, post litem autem contestationem universos; unde priores leges debent expositione aliqua limitari, & ad summum potest ibi probari, quod possessor bonæ fidei habeat dominium aliquod revocabile, seu interim, ut loquitur L. Bonæ fidei. primo loco citata: scilicet possessor habet dominium &c. quamdiu bonæ fidei est, & nondum res est evicta.

Dico dominium revocabile, & non tantum purum usum facti revocabilem, qualem habent, e. g. Franciscani in rebus etiam usu consumptibilibus, qui non est dominium, aut jus, neque pro illo tempore, quo utuntur rebus, potestque revocari sine ulla causa, aut conditione pro solo libitu domini; cum tamen habens dominium revocabile pro eo tempore, quo illud habet, habeat verum jus, quod non pro libitu alterius, sed tantum ex certis causis, vel sub certis conditionibus potest revocari. Et sanè, quod in jure non sit insolens, concedi dominium revocabile rerum, maxime verò fructuum, probatur ex L. 6. ff. de in diem additione. item tale dominium etiam habet maritus in dote uxoris, quod revocatur soluto matrimonio. in forma conc. ant. neg. conf. solutio patet ex dictis,

607.

### Quos Fructus teneatur restituere Bonæ Fidei Possessor.

607. Ad 1. confir. Ut observat Glettle, in ea lege non dicitur in percipit, sed in percipiendis: hoc est, potest talis possessor æquè, ac dominus, fructus percipiendo facere suos: sed tamen unus irrevocabiliter, alter revocabiliter; unde iterum neg. conf. Ad 2. confir. conc. ant. reg. conf. subintelligitur enim particula inserim: sicut etiam hæres habet plenum jus in servum, conditionatè legatum alteri, pendente conditione, de quo diximus n. 99. Ad 3. confir. respondet Haunoldus, & Sanchez, non posse lanam ulucapi ad habendum dominium revocabile, sed tantum ad habendum dominium irrevocabile: quæ responsio dari potest probabiliter: & aliter istæ leges concordari non possunt: imò Lugo existimat, quod L. Sequitur. num. præc. citata, clarè sit opposita alijs. Sed de hoc viderint Jurista, qui Digesta, & alias leges quodamque volunt, sermè ut Sacram Scripturam defendere.

Dices. Quid prodest dominium revocabile? Resp. servire ad hoc, ut, si possessor tempore bonæ fidei, fructus vendidit, non possit emptor à domino rei conveniri: neque etiam possessor actione vindicationis, sed tantum, vel inopinato iudicis officio, vel conditione ex lege. Nec obstat L. Julianus. 13. §. 10. ff. de actionibus empti. nam ibi tantum dicitur, quod, si ager distractus sit, fructibus jam maturis, isti cedant emptori: quod non video, quomodo nobis sit contrarium, maxime, cum non appareat, ibi sermonem esse de fructibus perceptis, sed de fructibus adhuc pendentibus.

608. Ob. 2. L. Fructus. 45. ff. de usuris. dicitur, virum, vel uxorem, ex agro sibi à conjugè donato, non facere fructus suos, nisi quos ius operis, vel ferendo, acquisiverit: & additur: Sicut nec cuiuslibet bonæ fidei possessoris: subjungiturque ratio; quia non ex facto ejus is fructus nascitur: ergo saltem fructus mixti, seu ad quos induitria concurrunt, sunt bonæ fidei possessoris, ut non teneatur eos restituere. Confir. §. 35. Instir. de rerum divisione, bonæ fidei possessori relinquuntur fructus agri pro cultura, & cura: ergo. Resp. Hæc leges mirabiliter torquent Juristas varios, ut eas concilient cum lege Bonæ fidei. citata n. 606.

Sanchez l. 2. in decal. c. 23. n. 68. observat, in objecta lege Fructus. non dici, sicut nullius: sed sicut non cuiuslibet: quod idem significat, ac non omnis, seu alienus non: adeoque, ait, non posse universaliter inferri, quod nullus possessor bonæ fidei, sed tantum, quod aliquis non sit dominus, & quidem, ut ait, ille non sit dominus, qui rem habet titulo à jure improbatò, qualis est donatio inter virum & uxorem. Hæc responsio quoad partem est subtilis: sed altera pars, seu limitatio, & restrictio ad titulum reprobatum, est gratis asserta, nec congruit rationi adjectæ per illa verba: quia non ex facto ejus is fructus nascitur; per ea enim verba non excluditur titulus: sed

bonæ fidei possessor, qui non operatur, seu non concurrat facto suo ad fructus: hoc est: excluduntur fructus naturales, qui sponte, vel quasi sponte, cresunt.

609. Haunoldus tom. 1. de just. tr. 3. c. 3. n. 273. aliter respondet, & ait, donationem inter conjuges non esse invalidam, si donans non fiat pauperior; & hinc, licet invalida fuerit donatio fundi, non tamen fuisse invalidam donationem fructuum, si mulier donataria sementem sparserit; nam maritus per ablatos illos fructus (quos scilicet ipse non seminasset; quia agrum reliquisset sine semente jacere) non fit pauperior; quia etiam ipse nullos fructus habuisset, etiam si mulier eos non abstulisset; quia nec ipse, nec ipsa tunc seminasset. Sed etiam est profus gratias dictum, quod lex hæc tantum loquatur de casu, quo vir agrum non coluisset, & tamen uxor coluerit.

Sed quidquid sit, etsi hæc explicatio admittatur, ne lex ista alijs contraria sit, tamen ex hac lege habetur, quod possessor bonæ fidei non acquirat in fructus merè naturales dominium irrevocabile, seu excludens obligationem restituendi eos fructus, casu quo ipsa res fructificans restitui debeat; quod jam adversatur sententia istorum adversariorum, cum quibus modò pugnamus, & qui volunt, possessorem bonæ fidei acquirere dominium irrevocabile fructuum, non tantum juridicè industrialium, seu mixtorum, aut Theologicè, seu purè industrialium, sed omnino omnium. Et certe ex hac lege, si etiam vel maxime favorabiliter pro adversarijs explicetur, dominium irrevocabile inferri non potest; unde

Resp. expeditius dist. conf. Fiant fructus illi mixti bonæ fidei possessoris dominio revocabili. conc. conf. dominio irrevocabili. neg. conf. Certè vix aliqui sunt, etiam ex Juristis, qui fructus formaliter extantes adjudicent irrevocabiliter bonæ fidei possessori: & tamen L. Qui sit, citata n. 606. & L. Fructus. citata n. 608. non faciunt discrimen inter formaliter extantes, & non formaliter extantes; unde optimè explicantur de dominio revocabili, de quo alias etiam leges infra explicabimus. Ad confirm. neg. conf. In dicto §. generatim dicitur, fructus esse possessoris bonæ fidei: sed non attribuitur ei dominium irrevocabile, nisi quando consumpti sunt; quid autem intelligatur per fructus consumptos, dicemus paulò inferius.

610. Dices. Etiam fructus naturales sunt possessoris bonæ fidei dominio revocabili, per L. Bonæ fidei. n. 606. citatam: ergo, si per legem Fructus. n. 608. citatam, tantum fructus mixti essent relicti possessori bonæ fidei: vel si etiam in §. 35. Instir. de rer. divis. ubi habentur illa verba pro cultura, & cura, intelligerentur etiam tantum relicti fructus mixti, & quidem dominio duntaxat revocabili, hæc leges sibi opponerentur. Respondet Sanchez l. 2. in decal. c. 23. n. 68. legem Bonæ fidei, intelligi de possessore habente titulum à jure non re-

probatum: legem *Fructus* de possessore habente titulum à jure reprobatur, qualis est donatio inter virum & uxorem. Sed, ut jam est dictum *n. 608.* non congruit hæc expositio rationi à lege *Fructus* addita: nec verbis positis *§. 35. pro cultura, & cura.* Dicere autem, his verbis non indicari rationem legum istarum, saltem non principalem, ob quam latae sint, videtur gratis dici.

Quodsi igitur hæc responsio non sufficiat, nec melior assignetur (nam etiam quam ex Haunoldo attulimus *n. 609.* non est solidissima) admittam cum Lugone, & alijs, legem *Fructus*, præsertim, cum extet in Digesto veteri, esse per leges posteriores correctam. Sanè etiam Covarruvias insignis Canonista *l. 1. varior. resol. c. 3. n. 7.* advertit, in tanta farragine legum, ex varijs Jurisconsultis collectarum, esse difficultimum, eas omnes excusare ab omni analogia; cum & ipsi collectores homines fuerint, & in tanta multitudine rerum facile priorum potuerint oblivisci. Nec absolute ab hac responsione dissentit Haunoldus, qui ait, quodlibet sua explicatio non admittatur, fatendum esse, priorem legem correctam esse per posteriorem. Certè in explicandis his, & similibus legibus, ipsi Jurisconsulti plurimum dissent: ex quo rursus firmatur, quod diximus, nempe jus positivum circa hanc rem saltem dubium esse, adeoque juri naturali certo prævalere non debere.

## ARTICULUS X.

### Solvuntur reliquæ Objectiones.

611. **O**B. I. contra 4. conclusionem. Lex *Certum.* citata *n. 606.* dicit, fructus consumptos non debere reddi, sed tantum extantes; ergo, si fructus sint consumpti, licet quis factus sit ditior, non tenetur ad restitutionem. *Confir. 1. §. 35. Inst. de rerum divisione.* dicitur, dominum agere non posse contra possessorem de fructibus consumptis; ergo. *Confir. 2. Ibidem* dicitur, fructus relinquere pro cultura, & cura: atqui, si ditior factus teneretur ad restitutionem, nihil haberet pro cultura, & cura; ergo.

Resp. neg. conf. Rectè dicimus, quod in jure *fructus consumpti* dicantur illi, qui omnino consumpti sunt, ita, ut consumens non maneat locupletior, seu ditior: hoc suadet ex multis textibus juris. Primò enim *L. Videamus. 17. ff. de eo, quod metus causa.* dicitur, quod, si primus hæres rem alienam, quam scilicet putavit spectare ad hæreditatem, consumpsit, conveniri postea possit hujus primi mortui hæres, seu secundus, & hic de ea re teneatur, licet nihil ad ipsum pervenerit ex re consumpta; ergo per consumptum intelligitur omnino de consumptum; aliàs aliquid ad secundum hæredem pervenisset.

612. Secundò, *L. 24. §. 4. ff. de mi-*

*noribus 25. annis.* dicitur, eum, qui minori *consumpturo* pecuniam credit, non ignorare, eum perditurum: ergo consumere idem quasi est, ac perdere, hoc est, sine eo, quod quis ditior fiat, expendere. Tertiò *L. 72. ff. de legat. & fidecommissis.* ita habetur: *Non enim absumitur, quod in corpore patrimonij retinetur:* ubi sermo est de eo, qui aliena pecunia suos creditores solvit, & consequenter suis pecunijs pepercit: atque adeò alienas in corpus patrimonij vertit: in quo scilicet æquivalenter remanent, vel extant; ergo, quod æquivalenter, seu in patrimonio servatum est, non est absumptum, seu consumptum.

Quartò *L. 23. ff. de adimendis, & transferendis legatis* idem repetitur: *Non enim absumptum videtur, quod in corpore patrimonij versum est:* Etque ibi sermo de pecunijs legatis, sed dein in emptionem boni stabili impensis, in quo, tanquam in parte patrimonij, dicuntur retineri eæ pecuniæ, & hinc non esse absumptæ. Quintò *L. 28. princ. ff. de donat. inter virum, & uxorem.* dicitur: *Si id, quod donatum sit, perierit, vel consumptum sit, ejus, qui dedit, est detrimentum merito; quia manet res ejus, qui dedit, suamque rem perdit:* ergo esse consumptum, & periisse, aut perditum esse, sumuntur pro eodem. Sextò *L. 16. ff. de bonorum possess. contra tabulas.* dicitur: *Si suspectus avus sit, quasi consumpturus bona nepotis, non esse ei dandam bonorum possessionem:* ubi iterum omnimoda consumptio clarè intelligitur.

613. Septimò *L. 8. ff. pro emptore.* queritur, an, si quis, cum sciret venditorum pecuniam statim consumpturum, servos ab eo emisset, sit bonæ fidei emptor: & responderetur affirmativè; & additur ratio; quod aliàs nec is, qui emit ab eo, qui pecunias statim sortis daturus est, esset bonæ fidei emptor: ubi certè non potuisset esse ulla ratio dubitandi, nisi intelligeretur consumptio omnimoda. Octavò, *L. 25. §. 1. ff. de pet. hered.* dicitur: *Quemadmodum, si consumpsisset, in totum locupletior factus non videbitur, & eadem lege §. 15.* dicitur, non teneri eum, qui putans se ex asse heredem, partem animam hæreditatis sine dolo malo consumpsisset: utpote, ut ibi dicitur, qui locupletior factus non est: & mox additur: *Si is, qui hæres non erat, totum, quidquid apud se fuit, consumpsisset, sine dubio non teneretur; quasi locupletior non factus:* ergo clarè intelligitur omnimoda consumptio.

Nonò, *L. 8. Cod. de donat. inter virum, & uxorem.* ita habetur: *Si fructus eorum pradorum, quæ in dotem accepisti, matrimonij tempore uxorem tuam percipere passus es, eosque uxor tua consumpsit, restitui tibi post divortium oportere nulla ratione contendis: si autem ex his locupletior facta est, in tantum potest conveniri.* ubi consumere aperte opponitur alteri: quod est fieri ditiozem, seu locupletiozem. Absconè autem Glettle vult, etiam in posteriori constructione subintelligi iterum terminum *consumpsit*, ac si sensus sit: *si consumpsit ita,*

### Quid teneatur restituere Bonæ Fidei Possessor.

*ita, ut ditior facta sit;* non enim id sensus postulat: imò postulat contrarium; quia consumere alteri, nempe locupletiozem fieri, opponitur. Sed neque punctum majus interpositum patitur hanc explicationem torcissimam.

614. Quare non immeritò dicimus, cum omnibus ferme Theologis, & cum Baldo, ac plurimis Juristis, à Sanchez citatis (inter quos Pistorius id fusè probat) in jure intelligi omnimodam consumptionem, seu fructus omnino consumptos, quando ab onere restitutionis possessores fructuum eximuntur: per extantes verò fructus intelligi, vel formaliter in se, vel æquivalenter extantes in eo, quod accrevit patrimonio. Nec sufficit, quod Glettle tantum dicat, se hos textus non morari; deberet enim contrarium probare. Ait quidem, se probare id argumentis invictis: sed primo loco statuit legem *Certum*, ad quam dedimus tale responsum, ut ad minimum valde dubius sit ejus sensus, nec prævalere debeat juri naturali certo.

Ait iterum, se fateri, quod in aliquibus certis locis, & actionibus, significatio termini *consumptio* à nobis asserta debeat admitti, sed non sequi inde, in alijs etiam casibus eam significationem admittendam esse. Sed contra est 1. Erii utique à particularibus per se non fit bona argumentatio ad universale, tamen quando ratio universalis est, ac de omnibus æqualiter probat, debet admitti, legitimam esse argumentationem talem; aliàs, quancunque ratio universalis applicatur ad determinatam materiam, dicam, eam non amplius esse universalem; adeoque dicam, quod in hac propositione: *Leo est animal; quia est videns:* restringatur ratio videns, ita, ut tantum de leone, non autem de homine probet animalitatem: quod esset absonum. 2. In textibus juris à nobis adductis nullum prorsus est indicium, ex quo illa significatio dicatur esse tantum ad illos particulares casus restricta. 3. Sunt disparatæ plures materiæ, & casus diversi, in quibus significatio illa adstruitur: ergo ista limitatio est absque omni fundamento.

615. Ad 1. confirm. dist. ant. dicitur, dominum non posse agere de fructibus omnino consumptis. *concl. ant. de fructibus tantum in sensu latiori dictis consumptis,* hoc est, tantum non amplius formaliter extantibus. *neg. ant. & conseq.* Ad 2. confirm. retorqueo argumentum: quid haberet possessor juxta adversarios, si fructus adhuc formaliter extarent, quos utique etiam juxta ipsos tunc deberet reddere? certè, nisi adversarii dicant, in hoc casu dari speciale statutum, ad alios casus non extendendum, debent ipsi hanc legem (quæ videtur etiam formaliter extantes fructus possessori agrum colenti tribuere, & inde primum inferre, quod de consumptis non possit dominus agere) debent, inquam, ipsi hanc legem limitare, vel explicare, sicut alias duas citatas *n. 606.* quæ videntur etiam

fructuum formaliter extantium dominium possessori tribuere. Quare nullo modo possunt dicere, nos certò malè facere, dum similes leges exponimus, vel de dominio revocabili, vel de fructibus omnino consumptis: adeoque semper jus positivum est saltem dubium, & cedere debet juri naturali certo. in forma. *neg. mi.* habet enim possessor hoc, quod non debeat quidquam restituere ratione fructuum omnino consumptorum.

616. Dices. Hoc habet etiam bonæ fidei possessor, qui agrum non coluit. *Resp. 1.* legislatorem dicere *naturali ratione* relinquendos fructus, hoc est, in tantum, in quantum jus naturale eos relinquit, scilicet, in quantum non est ditior factus: & videtur quasi dicere: si alius bonæ fidei possessor non teneretur fructus reddere, tunc minus ille, qui agrum coluit. Hoc modo etiam respondet Glettle *p. 2. select. quest. q. 19. n. 12.* ubi ait, rationem principalem non fundari in cura, & cultura, sed in bonâ fide; unde, licet talis possessor, qui agrum coluit, non plus haberet, quam alius bonæ fidei possessor, haberet tamen pluribus titulis, sicut juxta adversarios habet extantes, donec compareat dominus.

Torquet autem planè Haunoldus *tom. 1. de just. tr. 3. c. 3. n. 281.* hunc textum, dum ait, legislatorem voluisse propter culturam plus tribuere, quam ei conveniat naturali ratione; cum tamen legislator manifestè illud *naturali ratione* applicet super illos alteros terminos pro cultura, & cura; quasi diceret, naturalem æquitatem poscere, ut pro suo labore aliquid recipiat, qui agrum coluit; unde, si colens agrum habet plus, quam alius, debet id habere *naturali ratione.* Hinc, si quis contendat, colentem plus habere debere, quam non colentem, dici potest, quod, qui agrum colit, habeat etiam fructus, quos seminavit, e. g. triticum: vel, si arbores coluit, habeat meliora, & plura poma; cum alter non colens fundum, seu agrum (de quo illa lege est sermo) nihil, aut tantum gramen habeat, quod est longè minus: item qui agrum coluit, non tantum pro omnino consumptis nihil debet restituere: sed etiam potest quandoque, non tantum ab æquivalenter, sed etiam a formaliter extantibus fructibus, expensas, & æstimationem laboris deducere, quod alius culturam negligens non potest.

617. Dices ex Haunoldo *tom. 1. de just. tr. 3. c. 3. n. 279.* Per fructus extantes, in judicijs intelliguntur ij, qui realiter in seipsis, seu formaliter extant: alij autem censentur consumpti, licet habeatur adhuc pretium ex permutatione eorum, vel lucrum ex eo, quod alijs rebus sit paritum: ergo. *Confir. 1.* Fructus consumpti opponuntur in jure fructibus extantibus: ergo. *Confir. 2. L. sequitur. 4. §. Lana ovium. 19. ff. de usucap.* æquiparantur fructus usucapti, & consumpti: ergo intelliguntur non omnino consumpti. *Confir. 3.* Si intelligerentur tantum fructus omnino consumpti,

pti, jura magis faverent dilapidatoribus re-  
rum suarum, quam diligentibus œconomis,  
qui res suas diligenter servarent: sed hoc  
dicere est absurdum: ergo.

Resp. dist. ant. per fructus consumptos  
intelliguntur fructus formaliter non extan-  
tes universaliter, etiam in judicijs secundum  
jus commune latis. neg. ant. intelliguntur  
in aliquibus judicijs particularium territo-  
riorum. om. ant. & neg. conf. Dictum Hau-  
noldi potest esse verum de Bavaria, ubi  
Haunoldus scripsit, & ubi, ut ipse ait, per  
jus speciale statutum est, non debere pos-  
sessorem bonæ fidei restituere fructus tan-  
tum æquivalenter extantes, seu quibus fac-  
tus est ditior: de quo jure modò non agi-  
mus: sed agimus de jure communi Cæsa-  
reo: nec etiam negamus, posse per jura spe-  
cialia regnorum, aut provinciarum, aliquid  
aliud in hoc casu fieri: prout videtur di-  
cere Sanchez l. 2. oper. mor. in decalog. c.  
23. n. 80. & 86. statutum esse per jura Hi-  
spanica circa fructus juridicè industriales: in  
quo tamen ei Covarruvias, & ipse Hispanus,  
contradicit. Cæterum, quòd universali-  
ter in judicijs isti termini ita accipian-  
tur, ut Haunoldus vult, non credo; cum  
nobiscum stent etiam tot Jurista, & tot  
textus juris, quos supra attulimus.

618. Ad 1. confirm. dist. ant. fru-  
ctus consumpti opponuntur fructibus, sive  
formaliter, sive æquivalenter extantibus.  
conc. ant. tantum formaliter extantibus. neg.  
ant. & conf. nec plus colligitur ex textibus  
à Domino Glette allatis, quos jam omnes  
attulimus, aut afferemus. Ad 2. confir.  
neg. ant. L. Sequitur §. 19. ait. non com-  
parat, aut æquiparat fructus consumptos,  
& ufucaptos, sed potius è contrario dicit,  
agnos, qui §. 37. Infit. de rerum divisio-  
ne. dicuntur esse in fructu, non posse usu-  
capi: imò, ut n. 606. probavimus, ille  
textus probat tantum dominium revoca-  
bile. Quomodo autem, in ordine ad do-  
minium irrevocabile, agni consumpti possint  
ufucapi, difficultas est. nobis, & adver-  
sarijs communis. Dici potest, si agni non  
sint omnino consumpti, posse ufucapi pre-  
tiam eorum, quò quis ditior est factus: si sint  
omnino consumpti, tunc nullo modo pos-  
se ufucapi: quia nihil ex illis amplius ha-  
betur, & nihil pro illis debetur: nec hoc  
obstat dictæ legi, quæ tantum dicit, agnos  
ufucapi non posse in ordine ad dominium  
revocabile: de ufucapione autem in ordine  
ad dominium irrevocabile præcindit.

Nec dicas, nihil posse unquam ufuca-  
pi in ordine ad dominium tantum revoca-  
bile, consequenter de hoc dominio legem  
non loqui. Resp. enim, hoc posse vocari  
in dubium, cum quandoque etiam comple-  
ta omnino legitima præscriptione detur qui-  
busdam restituti in integrum, quo casu  
fors dici potest, per ufucapionem tantum  
acquisitum esse dominium revocabile. Sal-  
tem innegabile est, dari dominium revo-  
cabile: quodsi igitur hoc per ufucapionem  
acquiri non possit, eo ipso rectè dicitur res

in ordine ad hoc dominium ufucapi non  
posse. Ad 3. confir. dist. ma. Jura magis  
faverent dilapidatoribus, quam diligentibus  
œconomis, per accidens. om. ma. per se.  
neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conf. Hoc  
ipsum debent dicere adversarij in casu, quo  
non fructus, sed ipsa res, e. g. ipse ager, à  
dilapidatore bona fidei venditus, & penitus  
consumptus est: quo casu jura hunc non obli-  
gant ad ullam restitutionem: obligant  
tamen alium diligentem œconomum, qui  
pretium agri venditi, vel ipsum agrum ad-  
huc habet. Sic etiam, qui diligenti suarum  
rerum administratione acquisivit aliquas o-  
pes, vel facultates, debet ferre commu-  
nia onera: non verò alius, qui omnia sua  
dilapidavit: unde per accidens est, ut jura  
dilapidatori faveant, hoc est, nihil ab eo  
exigant; cum omnia bona fidei consump-  
erit, adeoque ex nulla amplius radice teneat-  
ur: & talem favorem (si tamen proprii  
favor est) jura sæpe exhibent nihil habenti-  
bus. Opponi hucusque dictis etiam solet  
L. Certum. citata. n. 606. sed hæc dictis non  
obest; quia tantum loquitur de fructibus  
adhuc extantibus, sive dein formaliter, sive  
æquivalenter tantum extant.

619. Ob. 2. Praxis habet, ut judi-  
ces non cogant bonæ fidei possessorem, res-  
tituere fructus æquivalenter tantum extan-  
tes. ergo. Confir. Consuetudo est optima  
legum interpres, seu optimè eas interpreta-  
tur: sed consuetudo habet, ut hi fructus  
non restituantur: ergo interpretatur leges  
in hoc sensu, quòd fructus non debeant res-  
titui. Resp. dist. ant. habet id praxis quo-  
rundam specialium locorum, ob specialia jura.  
om. ant. habet id praxis universalis. neg.  
ant. & conf. Hæc praxis fortè est in ijs lo-  
cis, ubi sunt statuta peculiaria: non autem  
id habet praxis universalis; nam Cardinalis  
Lugo de just. disp. 17. sec. 3. n. 47. sic ha-  
bet imperatores... videntur reduxisse to-  
tum hoc ad jus naturale, ut fructus extan-  
tes restituantur domino, non verò fructus con-  
sumpti, quod in praxi servatur, intelli-  
gendo, illos etiam esse æquivalenter fructus  
extantes, ex quibus possessor factus est lo-  
cupletior: & licet alicubi fructus mixti  
consumpti non restituantur, etiamsi posses-  
sor factus sit locupletior, regulariter tamen  
ferè semper restituere cogitur etiam eorum  
fructuum valorem, quatenus ditior est factus.

Potest fortè etiam esse, quòd aliqui-  
bus judicibus opposita sententia probabilior  
videatur: vel quòd, nescio quibus, rethexis  
principijs utantur, de quibus ipsi vide-  
rint. Interim, est praxin judiciorum ali-  
qui asserant apud Sanchez in decal. l. 2. c.  
23. n. 66. tamen non statim censendi sunt  
asserere universalem; nec, si assererent, id  
statim credendum esset paucis tantum,  
authoribus, qui dictum suum non facile  
probarent: & sanè non est facile credibile,  
quòd tot Canonistæ, & Juristæ, non plu-  
res ex judicibus habeant sequaces. Quòd si  
tamen alicubi hæc praxis legitime introducta  
fuisse

fuisse, consuetudo vim legis habere posset,  
præsertim ad denegandam actionem in foro  
externo.

620. Quod autem etiam alijs in locis  
non semper judices cogant possessorem bonæ  
fidei ad fructus restituendos, potest inde  
provenire, ut docet Sanchez l. 2. in decal.  
c. 23. n. 96. quòd ipsis non constet, posses-  
sorem bonæ fidei factum esse locupletio-  
rem: nec hoc in judicium deducatur: nec ab  
actore, vel petitore probetur, cujus tamen  
esset, ut ait, probare: & prius n. 37. asse-  
ruerat, in dubio non præsumi, possessorem  
factum esse ditio-rem; ad hoc enim non est  
facis, ut fructus impendantur in ejus utilita-  
tem; nam possessor bonæ fidei potuit eos  
consumere lautius, & splendidius viven-  
do, quam alijs vixisset, si hos fructus non  
possidisset: & tunc, cum non inveniatur  
auctum ejus patrimonium, non censetur  
locupletior, ut habetur L. Sed etsi. 25. §.  
si quis res sua. ff. de pet. heredit.

Cumque frequentius contingat, ho-  
mines lautius vivere post accepta bona, po-  
tius præsumitur possessorem lautius vixisse;  
unde actor deberet probare, quòd posses-  
sor factus sit locupletior. Accedit, ut  
ait Sanchez ibidem, quòd melior sit condi-  
tio possessoris, adeoque in dubio, an sit di-  
tior factus, non sit ipse constringendus ad  
restitutionem. Ex quo ulterius infert n.  
300. ad hoc, ut probetur quòd possessor  
factus sit ditior, non probandum tantum  
esse, fructus in ejus utilitatem fuisse impen-  
sos, sed eam utilitatem in ejus patrimonio  
permanisse, & illud tempore cessantis  
bonæ fidei, seu intentate, vel contestate  
litis, inveniri illa utilitate auctum.

Adde hic textum ex modo citata L. Sed  
etsi. §. 11. ubi dicitur: Nec si donaverint,  
locupletiores facti videbuntur, quamvis ad  
remunerandum suis aliquem naturaliter  
obligaverint. Plane, si amidora, id est,  
remuneraciones acceperunt, dicendum est,  
extentis locupletiores factos, quatenus ac-  
ceperunt: quòd significat, non esse censen-  
dos locupletiores factos illos, qui tantum  
ex gratitudine aliquo modo sibi alterum obli-  
garunt, quamvis hæc sit etiam aliquis utili-  
tatis: at verò censeri factos locupletiores,  
si vicissim dona acceperint; quia hæc ipsa  
bonis donatis successerunt.

Ad confir. dist. ant. consuetudo est  
optima legum interpres, seu optimè inter-  
pretatur verba legis. neg. ma. obligationem  
legis hæc, & nunc, vigentem. subdit. in-  
terpretatur optimè pro ijs locis, ubi est con-  
suetudo. conc. ma. universaliter pro omni-  
bus locis. neg. ma. & dist. mi. consuetudo  
in omnibus locis habet, ut fructus formaliter  
non extantes non restituantur. neg. mi.  
in quibusdam tantum locis. conc. mi. & neg.  
seq. Consuetudo non interpretatur verba  
legis; nam aliquando abrogat legem, vel  
ei derogat: dein contrariæ consuetudines  
etiam contrariè legem interpretantur, e.  
g. legem sejunij aliter interpretaretur con-  
suetudo Italarum, aliter consuetudo Ger-

manorum: adeoque, si consuetudo interpre-  
taretur verba legis, tunc utraque ex duabus  
his contrarijs interpretationibus esset opti-  
ma, quod est per se impossibile.

Quare consuetudo tantum interpreta-  
tur, sive declarat obligationem legis, seu  
qualis hæc, & nunc vigeat, & quali observa-  
tione legislator contentus sit: & hoc con-  
suetudo tantum facit respectu locorum, ubi  
ipsa datur: non autem respectu aliorum lo-  
corum, ubi ipsa non datur; alias, ut jam  
dictum est, cum in varijs locis consuetudi-  
nes contrariæ sint, si qualibet universaliter  
pro quovis loco declararet obligationem,  
etiam universaliter pro quovis loco daren-  
tur obligationes legis contrariæ.

621. Ob. 3. L. Sed & loci. 4. §. 2.  
ff. finium regundorum. de fructibus dicitur:  
Aut enim bona fidei percipit, & lucrari  
eum oportet, si eos consumpsit: ergo bonæ  
fidei possessor lucratur fructus consumptos;  
subsumitur 1. atqui non potest quis lucrari  
fructus omnino consumptos; implicat enim  
lucrum ex eo, cujus nihil jam extat: ergo  
debet lucrari fructus non omnino consum-  
ptos, sed adhuc æquivalenter extantes: sub-  
sumitur 2. lucrari est dominio irrevocabili  
fructus suos facere: ergo bonæ fidei posses-  
sor facit fructus, non amplius formaliter  
extantes, sed permutatione, vel vendicio-  
ne consumptos, irrevocabiliter suos, nec  
teneatur restituere, quantum ex eis factus  
est ditior.

Resp. neg. 1. subsumptum cum San-  
chez l. 2. in decal. c. 23. n. 96. certè juxta  
receptissimum modum loquendi dicitur qui-  
libet lucrari causam, quando quis, accusa-  
tus de damno dato, absolvitur ab omni o-  
nere restitutionis, aut compensationis: &  
tamen in hoc casu non fit ditior. Rursum  
quando duo luserunt pro haustu, vel con-  
vivio, quod alijs non fuisset institutum,  
sed tantum occasione ludi paratum est, si  
victor convivio interlit, & postea nihil pro  
eo solvere debeat, ex omnium sententia di-  
citur lucratus convivium, etiam postquam  
jam fuit absumptum, & ipse non est am-  
plius ex eo ullo modo ditior: quare igitur  
non possit dici pari ratione, quòd posses-  
sor bonæ fidei lucratus sit fructus, quos  
absumpsit, e. g. lautius, & splendidius vi-  
vendo, cum nihil debeat pro ijs restituere?  
certè non est parum lucratus, dum lucratus  
est eam voluptatem, vel honorem, quem  
percipit ex splendore victus, vestitus &c.

622. Dices 1. textum non dicere,  
eum lucratum esse, sed actu lucrari. Resp.  
Illud lucrari in ea lege significat æquivalen-  
ter idem, ac esse lucratum; nam non lucratur  
in judicio (quia, ut ibi dicitur, fructus in  
judicium non veniunt) sed jam lucratus est  
consumendo. Si dicas, debere saltem lucrari  
consumendo. Resp. etiam in nostro casu lu-  
cratur fructus consumendo; dum enim pos-  
sessor omnino consumit fructus, actu sen-  
tit voluptatem, recipit splendorem: quod  
utique aliquod lucrum, vel aliqua utilitas  
est: & quidem de novo acquisita, atque

per omnimodam consumptionem irrevocabili-  
biliter percepta, absque onere ullius com-  
pensationis.

Dices 2. casum hunc esse valde rarum,  
de quo jura non videntur curare. Resp. cum  
Sanchez in decal. l. 2. c. 23. n. 37. fortè  
frequentius id fieri, quam oppositum; or-  
dinariè enim homines post accepta bona no-  
va vivunt splendidiùs, & statum suum exal-  
tant. Neque tamen hoc est strictè inutiliter  
consumere, sed utiliter: quod addo, ne  
objiciatur nobis, quòd tantum jura expli-  
cemus de casibus, in quibus res inutiliter  
consumuntur.

Sed & 2. subsumptum, quo supra n.  
621. dicebatur, lucrari idem esse, ac domi-  
nio irrevocabili acquirere, meritò negatur;  
nam vox *lucrari* non necessariò significat  
acquisitionem dominij irrevocabilis: sed suf-  
ficienter propriè ejus vocis significatio ad-  
æquatur per acquisitionem dominium revoca-  
bile. Sumitur hoc ex L. *Quotiens. 3. ff. de  
in diem additione*, junctà L. *Item. 6. cod.  
111.* in priori lege dicitur, emptorem, cui  
res in diem addicitur, lucrari fructus: in  
altera autem dicitur, quòd, si alius emptor,  
qui meliorem conditionem afferat, id est,  
plus dare velit, superveniat, prior debeat  
refundere fructus, non quidem emptori pos-  
teriori, sed venditori: ergo prior emptor  
fructus acquisivit tantum revocabili-  
ter, licet dicitur eos lucratus.

623. Ob. 4. Possessor bonæ fidei,  
dum dicitur fructibus, non omnino con-  
sumptis, sed æquivalenter extantibus, non  
dicitur ex re aliena: ergo non debet quid-  
quam restituere. Confir. 1. Talis non tenet-  
ur ex re accepta, nec ex injusta acce-  
ptione: ergo ex nullo capite, ant. prob. non  
tenetur ex re accepta; quia non habet alie-  
num, sed suum: non ex injusta acceptione;  
quia habet bonam fidem: ergo. Confir. 2.  
Per consumptionem, etiam non omnimo-  
dam, destruitur dominium fructuum: ergo  
non potest amplius revocari: res autem  
illa, in qua æquivalenter extant fructus,  
e. g. pretium, non subest dominio revoca-  
bili, sed est in pleno dominio possessoris:  
ergo hic nihil debet restituere.

Resp. 1. retorqueo argumentum in  
specificatore bonæ fidei, e. g. qui ex ligno,  
vel marmore alieno, quod putavit bona  
fide esse suum, fecit statuum; hic enim fit  
dominus ligni, aut marmoris per ipsam spe-  
cificationem, ut dicitur n. 264. ergo etiam  
non dicitur ex re aliena, adeoque nihil de-  
bet pro marmore rependere, quod est fal-  
sum: scilicet sicut, qui speciem facit, fit  
dominus e. g. ligni, per specificationem,  
ita, qui habet agrum alienum, fit perci-  
piendo dominus fructuum (ut hic & nunc  
omitto; nam fructuum pendendum; cum  
sint pars agrì, certò non fit dominus ta-  
lis possessor) fit autem dominus cum onere  
eos restituendi, ut est clarum, si extent  
formaliter: si autem non extent formaliter,  
fit dominus cum obligatione eos compen-  
sandi per aliud, sicut in specificatore idem  
contingit.

624. Resp. 2. dist. ant. possessor non  
dicitur ex re hęc & nunc formaliter aliena.  
om. ant. non dicitur ex re æquivalenter a-  
liena, seu, quæ habet annexum onus re-  
stituendi. neg. ant. & conf. Ad 1. confir.  
neg. ant. ad prob. neg. vel dist. 1. p. ant.  
talis non habet formaliter alienum. om. ant.  
non habet æquivalenter alienum. neg. ant.  
& conf. Huc servit etiam retorasio modò  
data, saltem in ordine ad id, quod dicitur,  
talem possessorem non habere alienum. Pa-  
riter si Petrus equum Pauli, bona fide ex-  
stimatum suum, vendidisset, & emptor sta-  
tim aliò discessisset, teneretur juxta com-  
munem Petrus dare Paulo pretium: non ex  
injusta acceptione; quia Petrus bona fide  
egit: nec ex re formaliter accepta; quia  
hęc non amplius adest; eoque emptor  
cum equo abierit, & pretium, seu pecunia  
non fuerit ablata Paulo, & neque defacto an-  
te traditionem sit formaliter res Pauli: ergo  
debet Paulo dari pretium ex re æquiva-  
lenter accepta, quatenus nempe pretium est  
æquivalenter res Pauli; cum hoc pretium,  
ut diximus supra n. 527. succedat in locum  
equi.

Ad 2. confir. dist. ant. per consum-  
ptionem, etiam non omnimodam, destruitur  
dominium fructuum formaliter tale. om.  
ant. etiam æquivalenter tale. neg. ant. &  
conf. Si fructus sint permutati &c. e-  
quidem transferatur dominium in emptorem,  
& pretium quidem est sub dominio vendi-  
toris bonæ fidei (hęc enim est vis dominij  
revocabilis, ut jam insinuat n. 607.) sed  
tamen talis dominus pretij gravatur obliga-  
tione personali, ad compensationem priori  
domino faciendam: sicut in simili dictum est  
de specificatore.

625. Ob. 5. L. *Sed etsi.* & alijs le-  
gibus citatis n. 601. obligatur quidem pos-  
sessor hereditatis, etiam bonæ fidei, resti-  
tuere fructus, etiam absumptos, si factus  
sit dicitur: hęc autem clausula alibi omittitur:  
ergo alij possessores non tenentur; nam ex-  
ceptio firmat regulam in contrarium. Con-  
fir. Nostra sententia esset occasio plurium  
scrupulorum, & vix practicabilis; cum vix  
possit sciri, quantum quis alijs suis peper-  
cerit, aut aliter ex alienæ rei fructibus di-  
tior factus sit: ergo non est admittenda.

Resp. 1. neg. conf. Non est exceptio,  
sed potius inclusio, ut probatum est n.  
602. nam, ut probaretur, esse exceptio-  
nem, deberet prius ostendi, dari regulam  
universalem, quòd bonæ fidei possessores  
nullos fructus restituere debeant: quod nec-  
dum probatum est. Accedit, quòd sæpe  
jura civilia insinuant id, quod est juris natu-  
ralis, in uno, quin idem insinuant in alio loco;  
quia jam aliunde constat; unde, licet non  
semper meminerint non omnimodæ consum-  
ptionis, hęc subintelligi potest, & debet.  
Resp. 2. neg. ant. vide n. 604. & 613.

Ad confir. neg. ant. In omnibus dubijs  
de quantitate debitorum debemus moralem  
diligentiam adhibere, & quantum, eà ad-  
hibita, nos debere prudenter existimamus, debe-

debemus interim restituere, donec certius  
quid innotescat. Certè possessor malæ fidei  
debet non tantum hos fructus, sed lucra  
cessantia, & damna emergentia prestare:  
nec tamen ea sententia communissima est  
ocasio scrupulorum, aut impracticabilis.  
Sed & præcindendo à legibus civilibus jus  
naturale certò obligat ad restituendos fructus  
æquivalenter extantes, & tamen jus  
naturale non ponit legem impracticabilem.

626. Ob. 6. In dubio favendum est  
potius bonæ fidei possessori: atqui in  
nostro casu datur magna legum perplexitas,  
& consequenter dubium: ergo. Resp. dist.  
ma. In dubio favendum est potius posses-  
sori, si omnia sint paria, & dubia. conc. ma.  
secus. neg. ma. & om. mi. neg. conf. Sint  
jura civilia dubia, tamen jus naturale est  
certum, atque adeò in magna legum civi-  
lium perplexitate, standum est jure naturali,  
ut adversarij ipsi sæpiùs ajunt. Et, cur non  
æque, vel magis favendum est domino rei,  
quam possessori? certè Sanchez in decal. l.  
2. c. 23. n. 96. ait, debere præponderare  
præcedens rei dominium subsequenti bonæ  
fidei possessioni, munite etiam titulo oneroso,  
(hoc est, si possessor eam titulo oneroso,  
e. g. expendendo pretium in ejus emptio-  
nem acquisivit) eoque illud dominium sit  
jus plenius, & perfectius, ac prius tempore:  
adeoque ideo potius talis possessor, quam  
dominus rei, carere debeat fructibus; quia  
scilicet lex naturalis de obligatione est certa,  
& stat pro domino: e contra emptio per  
jura civilia, quæ stat pro possessore, est tan-  
tum dubia: ergo dominus est in possessione  
juris certi, & prioris, à quo non debet re-  
pelli per dubiam tantum exemptionem, ut  
omnes dicimus in materia legum. Unde,  
licet possessor sit in possessione fructuum,  
non tamen est in possessione juris non resti-  
tuendi, sed dominus est in possessione juris  
exigendi compensationem: sequè res habet,  
ut in casu, quo quis certò debet, ac non  
certò, sed tantum dubiè solvit: aut ferme si-  
cut diximus in alio casu n. 585. quem vide.

### QUESTIO III.

De Obligatione restituendi ex Injusta  
Acceptione.

### ARTICULUS I.

Quid restituere debeat Possessor Male  
Fidei.

627. P Otuisset equidem hic articulus  
addi priori questioni; quia  
etiam malæ fidei possessor sæ-  
pe tenetur ex re accepta; eoque rem  
ipsam adhuc formaliter, vel æquivalenter  
habeat: quia tamen etiam sæpe tenetur,  
quando rem, nec formaliter, nec æquiva-  
lenter, amplius habet: & prior questio  
aliàs sat longa est, sub hoc titulo potius hunc

articulum statuendum putavi. Sunt autem  
notandi hic duo termini frequentissimè oc-  
currentes, *lucrum cessans*, & *damnum  
emergens*. Primum, seu *lucrum cessans*,  
est omnis utilitas, vel omne emolumentum,  
quod aliàs ex re ad dominum pervenisset,  
& hic, & nunc, cessat, seu ad eum non  
pervenit: e. g. si auferatur instrumentum  
artifici, statim oritur lucrum cessans; quia  
nihil lucrari potest illo instrumento, vel  
arte sua. Rursus, qui surripit alteri pecu-  
nias, quibus negotiatus fuisset, vel  
agrum, quem messuisset, est causa lucri  
cessantis. Alterum, seu *damnum emergens*  
est omne nocumentum, distinctum à lucro  
cessante, quod domino, re sua privato,  
oritur. Sic si alicui domus comburitur,  
cum debeat locare aliam, pretium pro ha-  
bitatione expensum, est damnum emergens:  
& similiter, si quis ablato proprio debet con-  
ducere pretio alium equum.

628. Dico 1. Malæ fidei possessor non de-  
bet restituere fructus Theologicæ, seu merè  
industriales, ita communis. Conclusio jam  
probata est n. 595. quinam autem sint fruc-  
tus merè industriales, dictum est n. 593.  
Inter hos censetur lucrum ex pecunia; unde  
si quis negotiatus fuit pecunià alienà, seu  
bona, seu mala fide, non tenetur, ad res-  
tutionem lucri acquisiti (sed tantum ad  
compensationem lucri cessantis, vel damni  
emergentis, si hæc interea domino conti-  
gerint) pecunia enim, formaliter ut pecu-  
nia, est res unico usu suo consumptibilis;  
nec est in ea distinctus usus à valore, & ut  
habet Sanchez in decal. l. 2. c. 23. n. 46.  
committitur usura, si petatur aliquid dis-  
tinctum pro usu pecuniæ in commercio hu-  
mano; hinc non censetur res fructifera.

Excipe, nisi pecunia adhibeatur ad  
alium finem accidentalem, e. g. si monetæ  
tantum commodas alteri, non dando mu-  
tuas, sed, ut is tantum cas ostendet, vel,  
ut, ceu medicinam, ad pectus aurum ge-  
stet (ad quem usum pecunia formaliter ut  
pecunia non solet in commerciis humanis  
adhiberi) tunc enim talis pecunia se habe-  
ret, acsi commodares torquem, aut scy-  
phum aureum, quo casu pretium elocationis  
est fructus ipsius rei, sicut pretium eloca-  
tionis domus. ita Layman, l. 3. sec. 5. tr. 2.  
c. 3. n. 6. Sanchez in decalog. l. 2. c. 23. n.  
132. & 133. Lugo de just. disp. 17. sec. 3. n.  
51. ubi probat, pretium elocationis cujus-  
cunque rei, etiam pecuniæ, ad ostentatio-  
nem, vel medicinam (non ad usum in com-  
mercio humano; sic enim datur pecunia  
mutua) esse fructum naturalem; cum non  
proveniat ratione industriæ: sed quia ipsa  
res, vel formaliter per se, vel accidenta-  
liter, affert commodum, seu fructum, sal-  
tem civilem (de quo n. 593.) sicut affert  
domus elocata. Et quamvis dominus do-  
mum non elocasset, tamen pretium, utpo-  
te fructus naturalis, ipsi debetur, ut fa-  
centur omnes: sic etiam admittunt comuni-  
ter, agrum sterilem oppigneratum, si fruc-  
tus ferat apud pignoratitium, eos spectare  
ad